

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Впродовж останніх років економіка України зазнала багато вагомих змін і динамічних перетворень, які, в свою чергу, вплинули на усі сфери суспільного життя. Одні з відчутніших змін відбулися в системі органів місцевої влади. Їхня роль у в економічному і соціальному розвитку територій почала зростати, а населення в свою чергу стало більш активним у економіко-політичному житті своїх регіонів та більш впливовим на органи місцевої влади. Місцева влада, в свою чергу, постає перед проблемою відповідного фінансового забезпечення, яке необхідне для здійснення місцевих програм економічного розвитку. В даній ситуації виникає проблема обґрунтування економічного змісту фінансових ресурсів місцевих органів влади, визначення їх ролі в суспільному житті, удосконалення механізмів їхнього формування і використання.

З'являється соціальна потреба щодо перерозподілу бюджетних ресурсів між рівнями бюджетної системи для забезпечення фінансування гарантованого Конституцією країни рівня задоволення суспільних потреб мешканців різних регіонів України, зумовлена дією наступних факторів:

– фіскальна незбалансованість, яка виникає через статичний та динамічний дисбаланс. Статичний дисбаланс – це перевищення обсягу обов'язкових видатків місцевої влади над її закріпленими доходами. Динамічний дисбаланс – швидші темпи зростання розмірів видаткової частини місцевих бюджетів, ніж доходної [1, с.497];

– необхідність відшкодування видатків, пов'язаних з делегуванням повноважень вищого рівня влади нижчому, і навпаки;

– потреба у фінансовій допомозі при виникненні надзвичайних ситуацій в окремих регіонах країни;

– виконання інвестиційних проектів за рахунок бюджетних коштів [2, с.184-185].

Підтримуємо точку зору Кириленко О.П., яка вважає, що «для проведення ефективного фінансового вирівнювання необхідно повніше враховувати відмінності в соціально-економічному становищі окремих територій, специфіку природно-кліматичних умов, особливості історичного розвитку населених пунктів, ступінь їхньої урбанізації, місцеположення тощо»[3. с. 29].

Дослідження сутності місцевих бюджетів дає змогу виокремити в них окремі дві сфери, які слід розглядати в різних аспектах. Перша – місцеві бюджети як організаційна форма мобілізації фінансових ресурсів, які належать органам місцевого самоврядування. Друга – місцеві бюджети як система фінансових відносин, що викають у процесі формування і використання фондів фінансових ресурсів. Отже, роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку території полягає в наступному:

1. Зосередження фінансових ресурсів у місцевих бюджетах. Завдяки цьому органи місцевої влади мають фінансову базу для реалізації своїх повноважень і обов'язків.

2. Формування місцевих бюджетів створює всю необхідну фінансову базу для розвитку регіонів і водночас дає змогу на певний рівень самостійності при розпорядженні цими коштами. Цим самим забезпечується розвиток регіону, освітніх, культурних, медичних установ, житлового фонду і комунікацій місцевого значення та багато іншого.

3. Достатня кількість і концентрація фінансових ресурсів надає органам місцевої влади великі можливості, в тому числі й проявити свою фінансово-господарську самостійність, або створюватимасштабні проекти. Зокрема це може бути використано на такі цілі, як: створення нових або розвиток існуючих галузей промисловості, сільського господарства, вирішення стратегічних завдань, розвиток туризму і його інфраструктури, тощо.

4. Економічний і соціальний розвиток регіонів. За рахунок місцевих бюджетів здійснюється їхнє вирівнювання завдяки формуванню і реалізації регіональних програми економічного і соціального розвитку. Таким чином території можуть розвиватися планово, стабільно, цілеспрямовано.

5. Самостійність органів місцевої влади в розпорядженні бюджетними коштами дає можливість регулювати нормативи затрат на надання певних державних послуг в установах на місцевому рівні.

6. За допомогою акумульованих місцевих бюджетах ресурсів регулюються обсяги фінансування між поточними і капітальними затратами. Крім того стимулюється ефективне використання матеріальних і трудових ресурсів, що, в свою чергу, безпосередньо впливає на створення нових робочих місць та зниження безробіття в регіонах.

Роль і значення місцевих бюджетів в економічній системі держави безпосередньо зумовлені типом економічної системи, обраними цілями та пріоритетами суспільного розвитку. Для того, щоб перетворити місцеві бюджети у ефективний інструмент соціально-економічного розвитку, слід, на нашу думку, зробити наступне:

– збільшити рівень фінансової самостійності органів місцевої влади за рахунок закріплення додаткових дохідних джерел до місцевих бюджетів;

- вдосконалювати і розвивати порядок надання та використання субвенцій для реалізації усіх програм соціально-економічного розвитку регіонів;
- зменшити диспропорції у формуванні ресурсної бази місцевих бюджетів;
- чітко розмежувати повноваження державного і місцевих бюджетів у сферах державних та регіональних інтересів;
- розробляти і реалізовувати програми розвитку регіонів на середньо- та довгострокову перспективу.

Література:

1. Державні фінанси: Теорія і практика перехідного періоду в Центральній Європі / пер. з англ. К.: Основи, 1998. 542 с.
2. Васютинська Л.А., Слатвинська М.О., Дубовик О.Ю. Бюджетна система України: проблемні питання: монографія / за заг. ред. В.Г.Баранової. Одеса, «Атлант». 2013. 252 с.
3. Кириленко О.П. Державні фінанси в умовах формування демократичного суспільства. *Світ фінансів*. 2004. №1. С. 22–33.

Реднік Василь Іванович

ст. гр. Фзм-21, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидор І.П.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОХОДІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Постійне залучення до фінансових відносин та становлення домогосподарств як самостійної одиниці зумовлює необхідність посилення ролі домогосподарств у процесах, які пов'язані з формуванням власних коштів. Питання, що стосується формування доходів домогосподарств, є складними, водночас, надзвичайно актуальним в економічній та фінансовій науці. Під час переходу економіки України від командно-адміністративної до ринкової системи господарювання значно підвищилась увага науковців до визначення змісту поняття «доходи домашніх господарств». Вчені економічної науки у свої працях, досліджуючи поняття «доходи домогосподарств», використовують різні підходи у його визначенні, найпоширенішими серед них є такі:

- 1) макроекономічний (загальнотеоретичний) підхід;
- 2) мікроекономічний (більш конкретизований) підхід.

Макроекономічний або загальнотеоретичний підхід наголошує на визначальній ролі населення, яке виступає у ролі ключового суб'єкта економічної системи. Згідно макроекономічного підходу доходи